

Dr. iur. cand. Egons Rusanovs

ZAB «Rusanovs & Partneri» vadītājs

Pjotrs Jakobi – monarhists un gara aristokrāts, kurš kalpoja Latvijai

Pjotrs Jakobi (*Пётр Николаевич Якоби*, 1877–1941) bija spilgta starpkaru Latvijas (1918–1940) personība, kura devusi nozīmīgu piensumu jaunizveidotās un neatkarīgās Latvijas valsts tiesību sistēmas un normatīvo aktu izveidē. Vienlaicīgi P. Jakobi bija pārliecināts monarhijas atbalstītājs, kurš nebaidoties asi kritizēja gan padomju varu, gan, viņaprāt, nederīgo monarhu Nikolaju II (*Николай II Романов*, 1868–1918). Raksta autors pētīja P. Jakobi uzskatus, to izveidošanās iemeslus, kā arī Latvijas Republikā paveiktos darbus jurisprudencē un citās jomās.

Jakobi dzimtas vēsture

1801. gadā Frīdriha Vilhelma III (*Friedrich Wilhelm III*, 1770–1840) valdīšanas laikā Prūsijas karalistē Potsdamā Simona (*Simon von Jacobi*, 1772–1832) un Raheles (*Rakbel von Jacobi*, 1774–1848, dzimusi Lemena) Jakobi ģimenē piedzima dēls Morics Hermanis Jakobi (*Moritz Hermann von Jacobi*, 1801–1874)¹. Simons Jakobi bija cienījams Prūsijas karalistes ebreju kopienas biedrs un bankieris². Ģimenē augstu tika vērtēta izglītība, tāpēc jau kopš mazotnes Morics mācījās grieķu, latīņu un senebreju valodas. Pabeidzis Getingenes Universitāti, Morics ieguva inženierhitektūras grādu un strādāja par būvarhitektu, taču visvairāk Moricu interesēja tieši fizika un elektromagnētisms. 1837. gadā ar paša cara Nikolaja I (*Николай I Романов*, 1796–1855) akceptu Morics pārcēlās uz Sankt-Pēterburgu, kļūstot par Krievijas Impērijas pavalstnieku, pārejot pareizticībā un nomainot vārdu uz Boriss Jakobi (*Борис Семёнович Якоби*).³ Boriss Jakobi kļuva par slavenu akadēmiķi un izgudrotāju, kurš radīja jaunu zinātni – galvonoplastiku – un izgudroja pirmo elektrodzinēju.

Borisam Jakobi bija divi dēli – Vladimirs (*Владимир Борисович Якоби*, 1836–1884) un P. Jakobi tēvs – Nikolajs (*Николай Борисович Якоби*, 1839–1902). Nikolajs Jakobi, pabeidzis Imperatora Tiesību zinātņu skolu, kurā varēja iestāties, pateicoties tam, ka cars Aleksandrs II (*Александр II Романов*, 1818–1881) viņa tēvam bija uzdāvinājis mantojamu dižciltību, strādāja vispirms par

¹ Herold K. Der Petersburger Seeteufel. Norderstedt: Books on Demand, 2014, 30. lpp.

² Dažos avotos minēts kā Prūsijas karaļa Frīdriha Vilhelma III personīgais bankieris.

³ Флам Л. Правовед П. Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 20

Sankt-Pēterburgas apriņķa tiesas priekšsēdētāja biedru, paralēli 1898. gadā kļūstot par cara slepeno padomnieku, pēc tam kļuva par Senāta prokuroru.⁴

Nikolajam un viņa sievai Jekaterinai (*Екатерина Карловна Якоби, ?–1942*, dzimusi Hansena) bija četri bērni: Anna (*Анна Николаевна Якоби, 1875–1953?*), Pjotrs, Anastasija (*Анастасия Николаевна Якоби, 1882–1973*) un Elizabete (*Елизавета Николаевна Якоби, 1885–1974*).

Gan Prūsijas Karalistē, gan arī Krievijas Impērijā Jakobi ģimenes locekļi tika atbalstīti materiāli, sniedzot iespēju viņiem veikt savu zinātnisko un profesionālo darbību un piedāvājot dažādus amatus. Visticamāk iepriekš minētie apstākļi arī ir bijuši iemesls tam, ka Jakobi kļuva par pārliecinātiem apgaismotās monarhijas atbalstītājiem, šādus uzskatus ieaudzinot no paaudzes – paaudzē un idejiski pretojoties jebkādam sociālistiski revolucionārām iecerēm.

Pjotra Jakobi dzīves galvenie fakti

P. Jakobi piedzima 1877. gada 2. janvārī⁵ Carskoje Selo (*Царское Село*) Sankt-Pēterburgas tuvumā. Pabeidzis Imperatora Nikolaja Carskoje Selo ģimnāziju, viņš pēc tās iestājās un absolvēja Imperatora Tiesību zinātņu skolu, tādā veidā sekojot tēva, Nikolaja Jakobi, pēdām. Uzreiz pēc skolas pabeigšanas 1898. gadā, P. Jakobi uzsāka dienestu Senātā (*Правительствующаго Сената*) Pirmajā un Kriminālā Kasācijas departamentu apvienotajā valsts iestādē, kur strādāja ober-sekretāra palīga amatā⁶, pēc tam turpinot karjeru Vitebskas un Pēterburgas prokuratūras uzraudzības dienestā.⁷ No 1906. līdz 1916. gadam bija uzraugošais prokurors. No 1915. gada līdz 1916. gadam P. Jakobi bija nozīmēts par prokuroru Rīgas apgabaltiesā. Tajā pašā laikā viņš bija norīkots izmeklēt arī Krievijas Kara ministrijas Galvenās artilērijas pārvaldes pārkāpumus. Vēlāk P. Jakobi kļuva par Krievijas Tieslietu ministrijas 1. departamenta nodaļas vadītāja pienākumu izpildītāju.⁸

1900. gadā P. Jakobi salaulājās ar Suzannu Ļihačovu (*Сусанна Яковлевна Лихачёва, 1882–1968*) un viņu ģimenē piedzima septiņi bērni.⁹ Kopumā Jakobi ģimenei materiālā ziņā neklājās grūti un līdz pat Oktobra revolūcijai 1917. gadā viņi dzīvoja pārticīgi. Pēc revolūcijas P. Jakobi pārgāja dienestā uz Pārtikas komisariāta Statistikas nodaļu, bet pēc tam strādāja Veselības aizsardzības komisariāta

---

⁴ Якоби. Pieejams: <https://tsarselo.ru/yenciklopedija-carskogo-sela/istorija-carskogo-sela-v-licah/jakobi.html#.ViOEstLhDIV> [aplūkots 2019. gada 20. septembrī].

⁵ Pēc vecā kalendāra 1876. gada 22. decembris, tāpēc dažādos dokumentos tiek atšķirīgi minēts P. Jakobi dzimšanas gads.

⁶ Krievijas Impērijas augstākais valsts varas orgāns likumdošanas, izpildvaras un tiesu varas jautājumos, kas tieši pakļauts imperatoram. Izveidots ar cara Pētera I rīkojumu 1711. gada 22. februārī (pēc jaunā kalendāra 5. martā).

⁷ Якоби Пётр Николаевич (1877 – царское село – 1941). Pieejams: <https://tsarselo.ru/yenciklopedija-carskogo-sela/istorija-carskogo-sela-v-licah/jakobi-pyotr-nikolaevich-1877-carskoe-selo-1941.html> [aplūkots 2019. gada 23. septembrī].

⁸ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 15. lpp.

⁹ Флам Л. Правовед П. Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 8.

Administratīvās izmeklēšanas nodaļā.¹⁰ Savukārt jau boļševiku varas laikā 1919. gadā P. Jakobi devās uz Rīgu, kur pirms tam jau bija ieradusies visa viņa ģimene. Par šādas rīcības motīviem vēl aizvien ir pieejama pretrunīga informācija. Pēc apcietināšanas P. Jakobi 1940. gada 19. augusta nopratināšanā čekistiem¹¹ norādīja, ka 1919. gadā Veselības komisārs Pervuhins¹² viņam iedevis atvaļinājumu, lai viņš varētu doties pēc ģimenes uz Rīgu, taču īsi pēc atbraukšanas Rīgu ieņēmuši vācieši, pēc tam latvieši, kā rezultātā P. Jakobi nav varējis atgriezties Krievijā.¹³ Tomēr vairākos avotos¹⁴ norādīts arī tas, ka P. Jakobi uz Rīgu faktiski devies bēgļu gaitās, kam, ņemot vērā to, ka P. Jakobi atbalstīja monarhiju, sliecas piekrist arī raksta autors.

To, ka P. Jakobi bēga no Padomju Krievijas un ar sajūsmu uzņēma boļševiku varas krišanu Latvijā, liecina arī viņa paša piezīmēs izdarītie ieraksti:

«1919. gada 22. maijā noticis vēsturisks notikums. Piektajā stundā pēc pusdienas /pēc boļševiku aprēķina/ /pēc Rīgas atbrīvošanas laiks uzreiz tika pārlikts uz pus četriem saskaņā ar vidus eiropas laiku/ «Antiboļševistisko veidojumu apvienotais karaspēks ar vācu dzelzs divīzijas vadībā» ienāca Rīgā. Boļševiki bēga. Acīmredzot, sākas tik daudz bēdu izraisījušās boļševiku avantūras likvidācija. Rīgas krišana bija negaidīta, jo vēl rīta avīzes taurēja boļševiku uzvaru. [...] 22. maijā es, kurš pāris dienas pirms tā biju izrāvis no Petrogradas uz Rīgu, devos ar sievu mainīt viņas Krievijas pasi uz Latvijas, jo citādi mēs nevarējām saņemt iztiku.»¹⁵.

P. Jakobi 1940. gada 19. augusta nopratināšanā arī norādīja, ka sākumā Rīgā ilgi dzīvojis trūkumā (oriģ. krievu val. – *сильно бедствовал*) un strādājis par bufetnieku kādā krievu klubā, taču visai drīz saņēmis uzaicinājumu strādāt jaunizveidotajā Latvijas Republikas Tieslietu ministrijā,¹⁶ kur piedalījies dažādu likumprojektu izveidē.

¹⁰ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 52. lpp.

¹¹ «Čeka» un «čekisti» ir saīsinājumi padomju drošības organizāciju represīvajām sturktūrām, kuras boļševiki izveidoja drīz pēc savas varas nostiprināšanas Krievijā 1917. gadā, bet Latvijā tā uzsāka darbību kopā ar PSRS Karaspēka ienākšanu Latvijas teritorijā 1940. gada 17. jūnijā. Oriģ. – Всероссийская чрезвычайная комиссия по борьбе с контрреволюцией и саботажем. Tulk. no krievu val. – Viskrievijas ārkārtas komisija cīņai ar kontrrevolūciju un sabotāžu.

Sk. Čekas vēsture Latvijā. Pieejams: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/apmekle/izstade-cekas-vesture-latvija/kas-bija-ceka/> [aplūkots 2019. gada 3. oktobrī].

¹² Jevgēnijs Pervuhins (*Евгений Порфирьевич Первухин*; 1873–1941) – tiek uzskatīts par vienu no padomju veselības politikas veidotājiem, boļševiks. Aktīvi iesaistījies revolucionārajā kustībā. Pēc Oktobra revolūcijas tika iecelts par veselības komisāru. Sk.: Семашко Н. А. Большая медицинская энциклопедия. Том 24. Москва: Огиз РСФСР. 1932, с 247-248.

¹³ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 15. lpp.

¹⁴ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014, с 64.

Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 52. lpp.

¹⁵ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 87. lpp.

¹⁶ Turpat, 15. lpp.

1927. gadā P. Jakobi ieguva Latvijas pavalstniecību¹⁷ un par savu darbu P. Jakobi saņēmis arī vairākus apbalvojumus¹⁸, no tiem nozīmīgākais – II šķiras Triju Zvaigžņu ordenis¹⁹.

P. Jakobi 1940. gada 19. augusta nopratināšanā arī uzsvēra, ka nacionālistiskās politikas izveidošanās laikā, acīmredzot, domājot Kārļa Ulmaņa (1877–1942) apvērsumu 1934. gada 15. maijā, viņš, tāpēc, ka pēc tautības bijis krievs, ticis atlaists²⁰ un devies pensijā. Dažos avotos kā iemesls arī minēts «sakarā ar posteņa likvidēšanu»²¹. Aizejot pensijā, P. Jakobi pievērsās zinātniski-literārajai darbībai, par savu lielāko panākumu minot monogrāfijas izdošanu par izcilā krievu komponista Pētera (*Pjotra*) Čaikovska (*Пётр Ильич Чайковский*, 1840 – 1893) dzīvi un daiļradi²².

Pēc Latvijas valsts okupācijas 1940. gada 17. jūnijā jau 1940. gada 5. augustā P. Jakobi tika apcietināts, drīz pēc tam 1940. gada 28. decembrī viņš tika notiesāts, bet – 1941. gada 23. (26.) augustā nomira ieslodzījumā.

Pjotra Jakobi ieguldījums Latvijas Republikas normatīvo aktu izveidošanā

No 1920. gada 16. jūlija līdz 1936. gada 12. jūnijam P. Jakobi strādāja Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas juriskonsultācijas nodaļā²³ un piedalījās vairāku likumprojektu uzlabošanā un izstrādāšanā. Īpaši jāuzsver viņa darbs saistībā ar Sodu likumu un Kriminālprocesa likumiem.

Pēc Latvijas Republikas neatkarības pasludināšanas 1918. gadā spēkā tika atstāti Krievijas Impērijas likumi tik tālu, cik tie atbilda Latvijas Republikas tiesību sistēmai, jaunpieņemtajiem lēmumiem un likumiem, kā arī to grozījumiem²⁴. Līdz ar to Tieslietu ministrija kā vienu no prioritāriem

---

¹⁷ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 58. lpp.

¹⁸ Piemēram, Ungārijas II šķiras Nopelnu krusts. Valdības Vēstnesis, 1931. gada 14. aprīlis, Nr. 81, 1. lpp.

¹⁹ Valdības vēstnesis, 1928. gada 17. novembris, Nr. 262, 614. saraksta nr., 5. lpp.

²⁰ Tieslietu ministrs. Latvijas Kareivis, 1936. gada 6. maijs, Nr. 162., 4. lpp.

²¹ Likvidēts amats. Rīts. 1936. gada 6. maijs, Nr. 125, 7. lpp.

²² Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 16. lpp.

²³ Tieslietu ministrijas un tiesu vēstures. 1918-1938. Tieslietu ministrijas izdevums. Sast. K. Veitmanis, A. Mengelsons. Rīgā: Valsts dzelzceļu tipogrāfija, 1939, 45. lpp.

²⁴ **Pagaidu nolikums par Latvijas teefam un teefafčšanas fahrtību** (Pagaidu nolikums par Latvijas tiesām un tiesāšanās kārtību). Pagaidu Valdības vēstnesis, 1918. gada 14. (1.) decembris, Nr. 1; Latvijas Pagaidu valdības likumu un rīkojumu krājums: Valsts kancelejas izdevums. Rīga: Valsts kanceleja, 1919. gada 15. jūlijs, dokuments Nr. 1.

Likums par agrāko Krievijas likumu spēkā atstāšanu Latvijā. Likumu un Valdības rīkojumu krājums, 1919. gada 31. decembris, 13. burtniza, dokumenta Nr. 154.

Ļifums par Ārievijas 1903. gada Sodu līfuma ieviešanu Latgalē. Likums par Krievijas 1903. gada Sodu likuma ieviešanu Latgalē. Likumu un Valdības rīkojumu krājums, 1920. gada 30. aprīlis, 2. burtniza, dokumenta Nr. 177.

uzdevumiem noteica likumu pārstrādāšanu, piemērojot tos Latvijas «sabiedriskās dzīves nepieciešamībām»²⁵.

1920. gada 30. jūlijā tā brīža tieslietu ministrs vācbaltietis Mārtiņš Rūdolfs Benuss (1881–1940) nodibināja pirmo Sodu likumu pārstrādāšanas komisiju. Par šīs komisijas priekšsēdētāju tika iecelts P. Jakobi. Komisijā strādāja arī Krievijas impērijas IV Valsts Domes (1912–1917) loceklis no Rīgas pilsētas, advokāts, sabiedriskais darbinieks un publicists, kurš pats iepriekš bija arī tiesas izmeklētājs (izmeklēšanas tiesnesis) Samarkandas un Ufas guberņās Krievijas impērijā, ķnazs Serafims Mansirevs (*Серафимъ Петровичъ Мансыревъ*, 1866–1928), Arveds Dankmanis (Krievijas pilsonis²⁶, precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast) un Josifs Baļinskis (Polijas pilsonis²⁷, precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast). Komisija strādāja līdz pat 1921. gada 21. martam, kopumā noturot 38 sēdes²⁸ un tās darba rezultāts bija P. Jakobi sarakstīto paskaidrojumu krievu valodā izdošana.²⁹

1921. gada 16. oktobrī tika nodibināta jauna komisija piecpadsmit cilvēku sastāvā, kas izstrādātu jaunu Latvijas Republikas Sodu likumu. Komisijas sastāvs vairākkārt mainījies, vienīgi P. Jakobi un Prof. Pauls Mincis (1868–1941) tajā darbojies bez pārtraukuma.³⁰

Izskatīts vairākos lasījumos, likumprojekts pēc ilgām diskusijām tika pieņemts vien 1933. gada 16. jūnijā, un tas stājās spēkā jau tā paša gada 1. augustā.³¹

Par godu šim notikumam 1934. gadā tika izdots Sodu likums ar likumdošanas sīkiem komentāriem un motīviem, kuru bija izveidojuši P. Jakobi³², Prof. P. Mincis, Saeimas Kodifikācijas nodaļas vadītājs Herberts Ehlerss (1882–1960), Saeimas Kodifikācijas nodaļas sekretārs Jānis Lauva (1873–1943). Kā paši autori norādījuši:

---

²⁵ Tieslietu ministrijas un tiesu vēstures. 1918–1938. Tieslietu ministrijas izdevums. Sast. K. Veitmanis, A. Menģelsons. Rīgā: Valsts dzelzceļu tipogrāfija, 1939, 38. lpp.

²⁶ Turpat.

²⁷ Turpat.

²⁸ 1933. gada 24. aprīļa Sodu likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Rīga: [b.i.], 1934, 4. lpp.

²⁹ Объяснительная записка к работам по пересмотру Уголовного Уложения 1903 года. Tieslietu ministrijas un tiesu vēstures. 1918–1938. Tieslietu ministrijas izdevums. Sast. K. Veitmanis, A. Menģelsons. Rīgā: Valsts dzelzceļu tipogrāfija, 1939, 39. lpp.

³⁰ Tieslietu ministrijas un tiesu vēstures. 1918–1938. Tieslietu ministrijas izdevums. Sast. K. Veitmanis, A. Menģelsons. Rīgā: Valsts dzelzceļu tipogrāfija, 1939, 39. lpp.

³¹ Likums par Sodu likuma un Disciplinārsodu likuma ieviešanu. Likumu un Ministru kabineta rīkojumu krājums, 1933. gada 6. jūlijs, 9. burtnīca, dokumenta Nr. 158.

³² Iespējams latviskošanas politikas rezultātā un nacionālās apziņas stiprināšanas valstiskā līmenī laikā Pjotrs Jakobi sāk izmantot vārdu Pēteris Jakobi.

«Jaunpieņemtais Sodū likums ir vairāk kā 13 gadu neatlaidīga darba rezultāts».³³

Paralēli Sodū likumu pārstrādāšanas komisijai, P. Jakobi vadīja arī Disciplinārsodū likuma izstrādāšanas komisiju, kuras darbība norisinājās 1921. gadā.³⁴ Disciplinārsodū likuma normas ar P. Jakobi komentāriem tika iekļautas arī izdevumā «Jurists».³⁵ Kā norādījis P. Jakobi:

«disciplinārsodū likums attiecas uz visiem civīlresoru ierēdņiem, izņemot tikai tiesu amatpersonas, kurām sevišķi noteikumi pastāv Tiesu iekārtas likumā»³⁶.

Īpaši tika sekots līdzī Sodū likumu izstrādāšanas komisijas darbībai. Abu normatīvo aktu izstrādāšanas gaitā vairākas tiesību normas tika pārnestas no Sodū likumiem uz Disciplinārsodū likumu un otrādi.³⁷ Arī Disciplinārsodū likuma izstrādē tika ņemts vērā Krievijas impērijas normatīvais regulējums un Krievijas Senāta lēmumi, kā arī skatīti citu valstu (piemēram, Vācijas) regulējumi.³⁸

Savukārt Kriminālprocesa likumu pārstrādāšanai sākotnēji izveidotajā komisijā P. Jakobi nebija. Komisijas sastāvā bija Vladimirs Prisjolkovs (Tieslietu ministrijas juriskonsultācijā strādāja no 1920. gada 6. augusta līdz 1932. gada 1. novembrim³⁹; precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast), kurš bija komisijas vadītājs, S. Mansirevs, kā arī Vasilijš Anisimovs (Tieslietu ministrijas juriskonsultācijā strādāja no 1920. gada 7. februāra līdz 1921. gada 1. aprīlim⁴⁰; precīzākas ziņas autoram neizdevās atrast). Tai vēlāk pievienojās arī A. Dankmanis, kā arī P. Jakobi, kam, ņemot vērā profesionālo darbību Krievijas Impērijas tiesu sistēmā, neapšaubāmi bija nepieciešamās zināšanas un pieredze par visu iepriekš minēto laika posmu.

P. Jakobi pievērsās arī dažādu kriminālprocesuālu jautājumu pētniecībai, veidojot par tiem juridiskus rakstus. Piemēram, vienā no saviem rakstiem P. Jakobi pievērsās izziņas un iepriekšējas izmeklēšanas problemātikai, rakstot, ka

---

³³ 1933. gada 24. aprīļa Sodū likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem. Rīga: [b.i.], 1934, 2. lpp.

³⁴ Jakobi P. Disciplinārsodū likums. Jurists, 1931. gada 1. februāris, Nr. 2., 47. lpp.

³⁵ Jakobi P. Disciplinārsodū likums. Jurists, 1931. gada 1. februāris, Nr. 2., 47.–54. lpp.

Jakobi P. Disciplinārsodū likums. (Turpinājums). Jurists, 1931. gada 1. marts, Nr. 3., 77.–84. lpp.

Jakobi P. Disciplinārsodū likums. (Turpinājums). Jurists, 1931. gada 1. aprīlis, Nr. 4., 105.–110. lpp.

Jakobi P. Disciplinārsodū likums. (Turpinājums). Jurists, 1931. gada 1. maijs, Nr. 5., 127.–136. lpp.

Jakobi P. Disciplinārsodū likums. (Turpinājums). Jurists, 1931. gada 1. septembris, Nr. 6-7., 175.–182. lpp.

Jakobi P. Disciplinārsodū likums. (Turpinājums). Jurists, 1931. gada 1. novembris, Nr. 8-9., 203.–210. lpp.

³⁶ Jakobi P. Disciplinārsodū likums. Jurists, 1931. gada 1. februāris, Nr. 2., 47. lpp.

³⁷ Turpat.

³⁸ Turpat, 49. lpp.

³⁹ Tieslietu ministrijas un tiesu vēsture. 1918–1938. Sast. K. Veitmanis, A. Mengēlsons. Rīga: Valsts dzelzceļu tipogrāfija, 1939, 45. lpp.

⁴⁰ Turpat.

«izziņa [...] nevar būt pretstatīta iepriekšējai izmeklēšanai un, tādēļ [...] visiem līdzekļiem, ar kuriem savu mērķi sasniedz izmeklētājs, ir jābūt arī policijas ierēdņa rīcībā, kas veic izziņu»,

atsaucoties uz Krievijas impērijas tiesu palātu vecāko priekšsēdētāju un prokuroru 1894. gada apspriedē norādīto nepieciešamību pēc policijas izmeklēšanas pilnvaru paplašināšanas un tādējādi par šī ierosinājuma šķērslī nevarot būt norādījums uz tiesas un apsūdzības varas sajaukšanu projektētajā izziņā, jo šīs varas neesot nodalāmas.⁴¹

Savukārt 1939. gadā rakstā «Kriminalprocesa likuma projekts par izziņas legalizēšanu» P. Jakobi par paša veidoto projektu izteica atziņas, ka tas pamatots ar noteiktiem principiem un uzlabojumiem, kā

«1) Aprobežojami gadījumi, kad iepriekšējās izmeklēšanas izdarīšana ir saistoša, piešķirot prokuratūrai plašas tiesības pēc sava ieskata virzīt lietu vai nu iepriekšējai izmeklēšanai, vai arī tiesas iztiesāšanai un policijas izziņas pamata. 2) Prokuratūrai dodama tiesība likt priekšā izmeklēšanas tiesnesim izdarīt atsevišķas izmeklēšanas darbības. 3) Izmeklēšanas tiesnesim piešķirama tiesība pēc izmeklēšanas uzsākšanas dot atsevišķus uzdevumus policijai meklēšanas darbību veidos (bez tiesības uzdot policijai izdarīt formālo izziņu). 4) Meklēšanas stadija (rozisk) atdalama no iepriekšējās izmeklēšanas. 5) Nodibinama sevišķa formālās izziņas kārtība atšķirībā no policijas meklēšanas darbības. 6) Tiesai piešķirama tiesība nolasīt tiesā izziņas aktus, kas atvieto iepriekšējo izziņu. 7) Prokuratūrai piešķirama tiesība izbeigt izziņas ne tikai tad, kad nav atrastas noziedzīga nodarījuma pazīmes, bet arī tad, kad izziņa nav iegūti pietiekoši pierādījumi par noziedzīga notikuma faktu vai vainu.»⁴²

Faktiski, vērtējot P. Jakobi pausto viedokli, salīdzinot ar tā brīža Rietumeiropas kriminālprocesa doktrinālajām atziņām, secināms, ka tas drīzāk bija reakcionārs, tuklāt pamatots ar Krievijas Impērijas oficiālo nostāju šajā jautājumā vairāk kā pirms trīsdesmit gadiem.

P. Jakobi nevairījās kritizēt arī Latvijas Republikas tiesu sistēmu un lietu spriešanas trūkumus.

«Lietvedības gausums,»

1932. gadā rakstīja P. Jakobi, faktiski būdams izpildvaras pārstāvis,

---

⁴¹ Якоби П. Неотложная реформа предварительного следствия. Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1932 г., № 4, с. 467. В: Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1929–1938. Отрѣ даѣа. Саст. А. Шmite, А. Порiete. Атb. red. L. Крūмиѣа. Rīga: Latvijas juristu biedrība, Senatora Augusta Lēbera fonds, 2000.

⁴² Jakobi P. Kriminālprocesa likuma projekts par izziņas legalizēšanu. Jurists, 1939. gada 1. janvāris, Nr. 1/2 (94/96), 7.–8. lpp.

«ir lielākais ļaunums tiesas spriešanai. Ja ņem vērā to apstākli, ka mūsdienu kriminālprocess galvenokārt pamatojas uz liecinieku liecībām, tad kļūst skaidrs, kāds ļaunums ir gausums lietu izlemšanā, [jo pat] labticīgi liecinieki [...] aizmirst lietas apstākļus.»⁴³

Tajā pašā laikā P. Jakobi atzina, ka jautājums par nepieciešamību paātrināt un vienkāršot procedūru iepriekšējā izmeklēšanā nepavisam netiekot izšķirts vienbalsīgi:

«Pret policijas tiesību paplašināšanu kriminālprocesā sfērā jau sevišķā komisija, tiesu likumus caurskatot, pagājušā gadusimteņa beigās, cēlusi nopietnus iebildumus attiecībā uz iepriekšējās izmeklēšanas atvietošanu ar formālo izziņu [, jo.] projekts par policijas darbības paplašināšanu procesa laukā, ar kuru domāts uzlabot izmeklēšanu, paceļot izmeklēšanas tiesneša amatu, ir tiešs un noteikts solis atpakaļ, kurš noved tiesu atkal pie priekšreformas laikiem un kārtības, kas jau 1860. gadā tika noraidīti»⁴⁴.

Interesanta ir arī P. Jakobi argumentācija, kas sasaucas ar mūsdienu Latvijas postpadomju kriminālprocesa «reformatoru» retoriku, proti, ilgu laiku apsūdzētā liktenis paliekot neizšķirts, cietušā intereses netiekot apmierinātas, nozieguma pēdas izzūdot, liecinieki aizmirstot lietas apstākļus, sodīšana zaudējot savu nozīmi un lieta,

«nonākdama bālās un neskaidrās kontūrās tiesas caurskatīšanā, tiek izšķirta tā, ka tā atstāj iespaidu, it kā tiesāšana ir bēdīga parodija vai, – mazākais, ir kāda tur nevajadzīga formalitāte»⁴⁵,

un līdz ar to,

«[L]ai novērstu tādu vilcināšanos, praktiķu vairākums Krievijas impērijas komisijā bija izteikušies par iepriekšējās izmeklēšanas vienkāršošanu, paplašinot policijas varu. Pie tādiem pašiem slēdzieniem nonākusi arī Tiesu likumu caurskatīšanas komisija pie tieslietu ministrijas 1921. gadā»⁴⁶.

P. Jakobi kriminālprocesuālos uzskatus, raksta autora ieskatā, pamatoti kritizēja cits no Krievijas emigrārijas jurists Anatolijs Ugrjumovs⁴⁷ (*Анатолий Александрович Угрюмов, 1872–1929*).

⁴³ Якоби П. Неотложная реформа предварительного следствия. Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1932 г., № 4, с. 463. В: Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1929–1938. Отрā daļa. Sast. A. Šmite, A. Poriete. Atb. red. L. Krūmiņa. Rīga: Latvijas juristu biedrība, Senatora Augusta Lēbera fonds, 2000.

⁴⁴ Jakobi P. Iepriekšējās izmeklēšanas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1926. gada 1. jūlijs, Nr. 7–8, 294.–297. lpp.

⁴⁵ Turpat, 297. lpp.

⁴⁶ Ugrjumovs A. Par iepriekšējās izmeklēšanas reformu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928. gada 1. aprīlis, Nr. 4, 119. lpp.

⁴⁷ Anatolijs Ugrjumovs – Krievijas impērijas Aleksandra juridiskās kara akadēmijas absolvents un bijušais Krievijas armijas ģenerālmajors, no 1920. gada 16. jūnija (līdz šī amata likvidācijai 1923. gada 1. jūlijā) Kara tiesu pārvaldes Konsultācijas loceklis, no 1923. gada 13. novembra – tiesneša amata vecākais kandidāts Rīgas Apgabaltiesā, un, visbeidzot, Latvijas Universitātes privātdocents. Sk. Anatolijs Ugrjumovs. Pieejams: <http://www.russkije.lv/lv/about/us.html>. [aplūkots 2019. gada 28. septembrī].

Piemēram, izsakoties par Kriminālprocesa likumu grozījumu projektu, kura aprakstīja P. Jakobi, A. Ugrjumovs norādīja, ka

«Ministru kabinetā iesniegts likumprojekts par tiesas izmeklēšanas paātrināšanu un vienkāršošanu, kurš aizķer krimināllietu iepriekšējās izmeklēšanas pamatus [...] bija izstrādāts Krievijā no 1895.–1900. g. [bet] pēc mūsu tagadējiem tiesu likumiem iepriekšējā izmeklēšana pamatojās uz inkvizīcijas procesu, kura mērķis ir vienīgi valsts interešu aizstāvēšana, izturoties noliedzoši pret apvainotā interesēm, jo [...] Absolūtisma laikā, sakarā ar personas politisko un pilsonisko beztiesisko stāvokli, kriminālprocess [...] neatbalstīja aizdomās turamā tiesības, pārvēršot viņu izmeklēšanas objektā».⁴⁸

Tomēr, autoraprāt, pilnīgi pamatoti P. Jakobi par 1864. gada kriminālprocesa regulējumu izteicās kā par pozitīvu paraugu. 1926. gadā, būdams tobrīd Tieslietu ministrijā atzīts par kvalificētu lietpratēju krimināltiesību un kriminālprocesa jomās, piedaloties dažādās likumprojektu izstrādāšanas komitejās, P. Jakobi norādīja, ka

«1864. g. 20. novembrī izdotie Kriminālprocesa likumi bija sastādīti, rūpīgi apsverot tajā laikā apstāvošos Rietumeiropas procesa noteikumus un zinātnes izstrādātos nosacījumus ar vietējām parašām. Un patiesi, piemērojot tiesu likumus ilgu laiku praksē, izrādījās, ka spēkā esošā kriminālprocesa pamatprincipi ir pilnīgi dzīves spējīgi un praksē noderīgi. Šie principi, kuros nav nekā abstrakta, teorētiska, no citurienes ievesta vai pakaļdarināta, paspējuši stingri iesakņoties zemē, tapdami par pierastu un dārgu mantu tautā.»⁴⁹

Kritizējot P. Jakobi par Krievijas impērijas vecā likumprojekta slavināšanu, turklāt Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas paspārnē, A. Ugrjumovs arī atgādināja principus, uz kuriem tika balstīts 1900. gada kriminālprocesa likumprojekts Krievijas impērijā:

«Vai uz viņu ir darījuši iespaidu Rietumu zinātniskā doma un prakse, jeb vai viņš ir tikai sekojis politiskā momenta praktiskām vajadzībām? Kriminālprocesā likumu reformas komisija stājās pie darba 1894. g., pamatojoties uz tieši M. Muravjeva priekšlikumu, kuru bij apstiprinājusi augstākā vara. Apdāvinātais jurists un izveicīgais diplomāts, vērīgi uztverdams laikmeta garu, savā priekšlikumā, kurš saskaņots arī ar augstāko valdošo aprindu ieskatiem, norāda, ka tiesai vajaga sargāt netikai pastāvošo likumīgo kārtību, bet arī valsts un viņas valdības varas cieņu, gadījumos, kad šī cieņa tiek aizķerta lietās, kuras piekrīt tiesu iestādēm [, komisijai nobeidzot] savus darbus 1899. gadā [, kad viņas darbības laiks sakrita ar visasāko reakcijas laikmetu. kad par valsts gudrības ideālu uzskatīja: ..atteikties no kaitīgām rietumu tendencēm un sekot tikai skaidrai īstenībai [, kas] arī noveda pie pašas tiesas idejas sakropļošanas, uzliekot viņai tik nepiemēroto uzdevumu — kalpot valdības interesēm [, savukārt pareizais] ceļš ir sacīkstes ievēšana

---

⁴⁸ Ugrjumovs A. Par iepriekšējās izmeklēšanas reformu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928. gada 1. aprīlis, Nr. 4, 119. lpp.

⁴⁹ Jakobi P. Iepriekšējās izmeklēšanas reforma. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1926. gada 1. jūlijs, Nr. 7–8, 293.–318. lpp.

iepriekšējā izmeklēšanā, bet ne viņas izziņas elementu pastiprināšana, virzīšana uz priekšu, bet ne atpakaļ uz priekšreformas kārtību»⁵⁰.

Pjotra Jakobi literārā darbība

P. Jakobi ne tikai pats aktīvi rakstīja gan literārus darbus, gan dažādus viedokļrakstus, gan pētījumus, bet arī bija redaktors un žurnālists vairākos laikrakstos, piemēram, avīzei «Segodna» (*Сегодня*)⁵¹) un izdevumam «Zakon i sud» (*Закон и суд*)⁵²).

Izdevumu publicēja Krievu juridiskā biedrība, un tas bija vienīgais juridiska satura izdevums krievu valodā ārpus Padomju Savienības robežām. Rīgā tas iznāca sākot ar 1929. gadu, taču 1938. gadā, acīmredzot, latviskās nacionālās pašapziņas veicināšanai autoritārā režīma ietvaros, Sabiedrisko lietu ministrija žurnāla turpmāko izdošanu aizliedza. Savam laika biedram Ļubļanas Universitātes profesoram Aleksandram Makļecovam (*Александр Васильевич Маклецов*, 1884–1948) īsi pirms žurnāla aizliegšanas 1938. gadā vēstulē P. Jakobi rakstīja, ka

«virs mums karājas Damokla zobens. Mēs nevarējām iedomāties, ka šovinstiskā vara aizskars zinātnisko domu. [...] Mūs slēdz ciet. Likās, ja viņiem nav vajadzīgs mūsu žurnāls, tad kāpēc aizslēgt iespēju sekot līdzi krievu juridiskās domas attīstībai. Bet redziet, megalomānija un šovinstisks obskurantisms izbeidzis mūsu darbību.»⁵³

Raksta autors nevar nepiekrīst šim P. Jakobi viedoklim. Savā pēdējā numurā redakcija izteica cerību, ka,

«nomainot pastāvošo beztiesisko režīmu PSRS ar pāreju pie taisnīgas valsts principiem, Krievijas likumdevējs atradis vērtīgu materiālu šajā pārrobežu krievu juridisko tradīciju glabātavā»⁵⁴

Taču kopumā par žurnālu tika izteiktas pozitīvas atsauksmes, minot, ka

«rediģēts augstā profesionālā līmenī, tas sniedza bagātus un citur reti pieejamus materiālus. Žurnāla līdzstrādnieki bija ievērojami un Rietumu pasaulē pazīstami juristi-emigranti»⁵⁵.

---

⁵⁰ Ugrjumovs A. Par iepriekšējās izmeklēšanas reformu. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1928. gada 1. aprīlis, Nr. 4, 121.–123. lpp.

⁵¹ Tulk. no krievu val. – šodien vai šodiena.

⁵² Tulk. no krievu val. – likums un tiesa.

⁵³ Latvijas Valsts vēstures arhīvs. Fonda nr. 727, Apr. nr. 6, Lieta nr. 76, 234.–261. lpp.

⁵⁴ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 104

⁵⁵ Lēbers D. A. Liktenīgi pagriezieni mūsdienu paauzdes dzīvē un pēctecības princips Atjaunotajā Latvijā. Brīvība, 1999. gada 1. janvāris. Nr. 1., 12. lpp.

Pats izdevums gan lielus ienākumus neienesa un tas tika uzturēts par «niecīgiem līdzekļiem»⁵⁶. Acīmredzot, tomēr to izdot, P. Jakobi bija cieņas un pilsoniskās atbildības jautājums, proti, pretēji mūsdienu politiskajiem uzskatiem, niecīgais finansējuma apjoms neietekmēja izdevēja «gara spēku».⁵⁷ Kā pats P. Jakobi norādīja kādā no vēstulēm, tas bijis darbs kopīgas lietas vārdā, nesot upuri un smagi strādājot,

«vienīgā juridiskās domas izdevuma ārpus robežām izdošanas labā»⁵⁸.

Žurnālā publicētos rakstus var iedalīt vairākās grupās: Krievijas tiesību vēsture, Krievijas tiesību nākotnes perspektīva, Padomju tiesības un to analīze, Krievijas pilsoņu problēmas emigrācijā, Krievijas juristi emigrācijā, dažādu valstu likumdošanas procesi, starptautiskās tiesības, tiesību teorija un filozofija.⁵⁹ Secināms, ka P. Jakobi aktīvi piedalījās gan Krievijas juridiskās literatūras izpētē, gan arī sabiedrības informēšanā par saviem atklājumiem, veicinot krievu kultūras stiprināšanu Latvijā. Taču vienlaicīgi tas stiprināja arī juridiskās domas attīstību Latvijas Republikā.

1940. gada 19. augusta nopratināšanā uz izmeklētāja jautājumu nosaukt visus literāros darbus, kuros tikuši izteikti antipadomju uzskati, P. Jakobi minēja ne tikai savus rakstus žurnālā «Zakon i sud», kur viņš nepārprotami un ļoti asi kritizēja padomju iekārtu, bet arī brošūras – «Puškins un revolūcija» (oriģ. krievu val. – «Пушкин и революция»), «Intelligence un bolševisms» («Интеллигенция и большевизм»)⁶⁰.

Pjotra Jakobi politiskā darbība un uzskati

P. Jakobi sekoja un iesaistījās vairāku krievu organizāciju darbībā Latvijā, vislielāko aktivitāti izrādot Krievu nacionālajā savienībā, Krievu juridiskajā savienībā un Krievu akadēmiskajā savienībā. Daļu no tām padomju varas pārstāvji uzskatīja par baltgvardu emigrantu organizācijām.⁶¹ Par P. Jakobi nozīmīgāko ieguldījumu varētu atzīt darbu Krievu nacionālajā savienībā, kurā viņš pildīja arī priekšsēdētāja funkcijas. Krievu nacionālās savienības uzdevumi bija sludināt krievu kultūru un

---

⁵⁶ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 102.

⁵⁷ Sk. Šuplinska: ja inteliģencei nemaksās vairāk, trūks gara spēka.
Pieejams: <https://www.delfi.lv/vina/dzives-pamatliceji/suplinska-ja-inteligencei-nemaksas-vairak-truks-gara-speka.d?id=51489081Ar> [aplūkots 2019. gada 3. oktobrī].

⁵⁸ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 102.

⁵⁹ Gailīte D. Dažādas juridiskās kultūras Latvijas nacionālo minoritāšu juridiskajā presē: žurnāli Rigasche zeitschrift fur rechtswissenschaft un Закон и суд. Grāmata: Latvijas Universitātes 5. starptautiskā zinātniskā konference, veltīta Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes 95. gadadienai. Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi. Rīga: Latvijas Universitāte, 2014, 164.-165.lpp

⁶⁰ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. Nr. 2., Lieta nr. 7401, 16. lpp.

⁶¹ Turpat, 17. lpp.

cīnīties pret krievu valodas aizstāšanu ar latviešu valodu.⁶² Uz jautājumu par savienības politisko pozīciju, P. Jakobi atbildēja, ka tai «bez šaubām ir labējas pozīcijas»⁶³.

Savukārt pats P. Jakobi bija izteikts liberāls konstitucionālās monarhijas atbalstītājs. Lai gan vēsturiskos avotos pamatoti norādīts, ka

«krievu liberālās aprindas, kas žīdu grautiņus gan nerīkoja, ir tomēr tikpat negatīvi noskaņotas pret cittautiešu kultūrālo un saimniecisko attīstību kā krievu reakcionārie muižnieki un kapitālisti»⁶⁴.

P. Jakobi 1940. gada 19. augusta nopratināšanā norādīja, ka Krievijā nav bijis nevienā partijā, bet, saņēmis «monarhisku audzināšanu», sliecās atbalstīt tieši monarhiju.⁶⁵ Savukārt tā saucamajā tiesas sēdē P. Jakobi drosmīgi atzina, ka ir «pārliecināts monarhists»⁶⁶.

Tajā pašā laikā P. Jakobi nebija gatavs piekrist jebkuram monarham un atbalstīt viņa valdīšanas stilu. Viņš norādīja, ka monarhijā vienmēr ir bijis neskaidrs jautājums par to, kādu izeju atrast spēcīgas dinastijas veidošanai un kā likumīgā veidā atlaist neizdevušos monarhu.⁶⁷

Acīmredzot, par šādu neizdevušos monarhu P. Jakobi uzskatīja arī Nikolaju II, kuru viņš atzina par vāju caru. Kā norādīja P. Jakobi mazmeita Ludmila Flama (Людмила Сергеевна Флам, 1931):

«vectēvs [...] nepievēra acis uz līdz revolūcijas Krievijas kārtības trūkumiem»⁶⁸.

P. Jakobi pats bija gara aristokrātijas pārstāvis, līdz ar to arī valsts galvu visticamāk viņš vēlējās redzēt kā inteliģentu, spēcīgu personību, kurš, nevairās ieviest nepieciešamās reformas. Kā vienu no laba monarha paraugiem P. Jakobi minēja Pēteri Lielo (Пётр I Великий, 1672–1725)⁶⁹ un Aleksandru II⁷⁰. 1934. gadā izdevuma «Zakon i sud» 10. numurā tika publicēts raksts «Kultūras diženākais piemineklis (1864. gada 20. novembra Soda likuma 70. gadadienai un 45 gadei kopš tie ir spēkā Latvijā)». To P. Jakobi veltīja Aleksandra II īstenotajai tiesu reformai un rakstu iesāka ar manifesta

⁶² Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. Nr. 2, Lieta nr. 7401, 57. lpp.

⁶³ Turpat.

⁶⁴ Ādolfs Klīve. Brīvā Latvija. Latvijas tapšana. Atmiņas, vērojumi un atzinumi. Grāmatu draugs: 1969, 126.–127. lpp.

⁶⁵ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2, Lieta nr. 7401, 16. lpp.

⁶⁶ Turpat, 57. lpp.

⁶⁷ Turpat, 16. lpp.

⁶⁸ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014, с 55

⁶⁹ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2, Lieta nr. 7401, 16. lpp.

⁷⁰ Якоби П. Величайший памятник культуры (Къ 70-лѣтію Судебныхъ Уставовъ 20 ноября 1864 г. И 45-лѣтію введенія ихъ въ дѣйствиѣ въ предѣлахъ Лави)». Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1934 г., № 10. В: Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1929–1938. Четуртā daļa. Sast. A. Šmite, A. Poriete. Atb. red. L. Krūmiņa. Rīga: Latvijas juristu biedrība, Senatora Augusta Lēbera fonds, 2000. 1024. lpp.

ievadvārdiem «Patiesība un žēlsirdība valda tiesās».⁷¹ Raksta turpinājumā viņš kā vienu no šīs monarha reformas veiksmīgajiem aspektiem nosauca to, ka pirms tās tiesā bija tikai formāli pierādījumi, kad cilvēks tika tiesāts, pamatojoties uz tīri aritmētiska aprēķina «par» un «pret» apsūdzēto, bez tam dažādi «sverot» liecinieku liecības. Savukārt pēc šī normatīva pieņemšanas formālā pieeja tika mainīta pret tiesneša iekšējo pārlicību un katra liecinieka liecība bija vienlīdzīga ar citu liecinieku liecībām.⁷²

Februāra revolūciju P. Jakobi sagaidīja noliedzoši, bet

«juta pienākumu kalpot Krievijai, kuru lika augstāk par saviem politiskajiem uzskatiem, tāpēc pagaidu valdības laikā palika savā amatā kā otrā Krimināltiesību departamenta direktors»⁷³.

Tomēr P. Jakobi neslēpa savu attieksmi pret boļševikiem. 1917. gadā, atbildot uz kādu boļševiku izteikumu, viņš sacerēja dzejoli: [autora atdzejojums]

«Es esmu «tautas ienaidnieks». Jā, es esmu ienaidnieks / Visam, kas ir zemisks, bezgodīgs, / Tam, kam labuma vārdā / Ir glaimojoši draudzēties ar nodevējiem. / Es esmu ienaidnieks tam, kas laupa un dedzina, / Kurš tēvzemi pārdod, / Un alkst pēc zagta zelta. / Es esmu ienaidnieks tam, kurš nekaunīgi melo, / Kurš liekuļo un apmelo, / Frontes aizmugurē ar vardabību dzīvo, / Bet ienaidnieka priekšā trīs. / Es esmu ienaidnieks tam, kuram sirdsapziņa guļ, / Kurā nav cēlu jūtu, / Kurš linča tiesu taisa, / Kurā nav taisnīguma, kuram sveša ir māksla, / Kurš naidīgs ir pret godīgu darbu, / Patiesa bīvība ir šķērsliis... / Kaut esmu izsludināts ārpus likuma, / Es neiešu viņiem klanīties!»⁷⁴

Par boļševismu P. Jakobi trāpīgi izteicās:

«komunistu ideoloģija ir it īpaši atbaidošā saistībā ar nevērību pret personu. Pareizticīgam komunistam atsevišķa cilvēka personība ir nekas, viss tiek upurēts dižēnajam, bezpersoniskajam kolektīvam.

---

⁷¹ Якоби П. Величайший памятник культуры (Къ 70-лѣтію Судебныхъ Уставовъ 20 ноября 1864 г. И 45-лѣтію введенія ихъ въ дѣйствіе въ предѣлахъ Лавіи)». Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1934 г., № 10. В: Вѣстникъ русскаго юридическаго общества «Законъ и судъ» 1929–1938. Ceturtā daļa. Sast. A. Šmite, A. Poriete. Atb. red. L. Krūmiņa. Rīga: Latvijas juristu biedrība, Senatora Augusta Lēbera fonds, 2000. 1024. lpp.

⁷² Ibid.

⁷³ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 55

⁷⁴ [Oriģ.] «Я – «враг народа». Да, я – враг / Всего, что низменно, бесчестно, / Того, кому, во имя благ / Дружить с предателями лестно. / Я враг тому, кто грабит, жжет, / Кто мать-отчизну продает, / И ачет краденого злата. / Я враг тому, кто нагло лжет, / Кто лицемерит и клеветет, / В тылу насиліем живет, / Пред неприятелем трепещет. / Я враг тому, в ком совесть спит, / В ком нет возвышенного чувства, / Кто самосуд толпой чинит, / В ком правды нет, кто чужд искусства, / Враждебен честному труду, / Свободы истинной – препона... / Пусть я объявлен вне закона, / К ним на поклон я не пойду!» В: Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 60.–61. lpp.

Neapdāvinātais bara vairākums cenšas piezemināt līdz savam līmenim izdevušos personību, kura izceļas, iznīcinot jebkādu personisko radošumu»⁷⁵.

Arī čekistu veiktās izmeklēšanas laikā P. Jakobi nopratināšanā drosmīgi minēja, ka viņa

«kontrrevolucionārā darbībā pret Padomju Savienību izpaudās rakstot literārus darbus. Tas ir izskaidrojams ar idoloģiskiem uzskatiem un viedokļu nesakritību ar padomju režīmu, [...] apspiežot atsevisķu, unikālu personību un brīvību iniciatīvu. Īpaši mani atbaidīja terora režīms. Neslēpšu, divdesmit divu gadu laikā man vēl ir saglabājušās atmiņas par kara komunismu 1918–1919.g.»⁷⁶

Pjotra Jakobi apcietināšana, tiesāšana un nāve

Padomju okupāciju 1940. gada 17. jūnijā P. Jakobi uztvēra ar neslēptu vilšanos. Viņš 1940. gada 25. jūnijā savai meitai Annai (Анна (Ася) Петровна Якоби, 1918–1998) rakstīja:

«mūsu notikumu attīstības sākums ir 15. jūnijs, kad sekoja PSRS ultimāts Lietuvai par draudzības [palīdzības] līguma ar PSRS pārkāpumu ar valdības nomaiņas pieprasījumu un paziņojumu par papildus padomju karaspēka nosūtīšanu padomju savienības interešu nodrošināšanai. Nākamajā dienā, 16. jūnijā, līdzīgs ultimāts sekoja attiecībā uz Latviju un Igauniju, un 17. jūnijā padomju karaspēks apmēram plkst. 12 dienā sāka ierasties Rīgā...»⁷⁷

Atspoguļojot šos notikumus P. Jakobi ar rūgtumu konstatēja:

«Ļaužu pūļi, uzzinājuši par drīzu padomju karaspēka ierašanos, sarīkoja viņiem līdzjūtīgu sagaidīšanu, kura drīz noveda pie asiņainām nekārtībām pie stacijas un prefektūras. [...] Tā bija jauna iejaukšanās valsts iekšējā dzīvē un padibeņu [orig. – чернь] pamudinājums, kura apmētāja policiju ar akmeņiem, kas maksāja dzīvību dažiem policistiem.»⁷⁸

P. Jakobi vēstulē meitai aprakstīja arī 1940. gada 21. jūnija demonstrācijas:

«norisinājās grandioza, tūkstošiem liela tautu demonstrācija bezgalīga gājiena veidā [...] Neapšaubāmi, šo manifestāciju iepriekš sagatavoja aģitatori. Ir jāpiebilst, ka policija tika vispār atlaista un sabiedriskās kārtības sargāšanu uzņēmas padomju armija. Lozungi un plakāti ar sarkanajiem karogiem bija sagatavoti. Izsaucienus veica organizēts koris, kritušās autoritārās valdības novērtējums bija šausminošs. Par ko var runāt, kad jaunā valdība, ievērojot PSRS novērtējumu, nosauca kritušo valdību par negodprātīgu un netaisnīgu. Tas tika uzsvērts arī jaunās valdības pārstāvju runās, arī – radio un 22. jūnijā publicētajā deklarācijā... Vārdu sakot, pūlis kļiedza daudz aizvainojušu vārdu attiecībā uz aizgājušo valdību, neiztika

⁷⁵ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 81. lpp.

⁷⁶ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lieta nr. 7401, 16. lpp.

⁷⁷ Turpat, 101. lpp.

⁷⁸ Turpat.

bez ieminēšanās par varas uzurpāciju, pēc 15. maija apvērsuma tautas atzinību nesauņēmušo sankciju, tika aurots par personisko tiesību ierobežošanu, par minoritāšu apspiešanu, tika prasīta ienīsto kameru, kas žņaudza personisko iniciatīvu, darba un profesiju brīvību, iznīcināšana, tika pieprasīta tautas pārstāvniecības izveidošana, kas bija apsoltā vēl 1934. g. 18. maijā pēc maija valsts apvērsuma... [..] Un lūk, tagad viss padzītais ir pacēlis savu balsi un prasa kājām samīdīto tiesību atjaunošanu, kuras ar bērnišķīgu aizrautību, protams, pārspīlē.»⁷⁹

1940. gada 29. jūnijā vēstulē kņazienei Annai Andrejevnai (visticamāk Annai Gumiļevai (*Анна Андреевна Фрейганг Гумилева, 1867–1956*)) P. Jakobi par notikušo izteicās vēl skarbāk, proti,

«Kā svešs vērotājs sekoju līdzī reižu un mantīgo varas kā izdegušo malkas pagaļu haotiskajai rošībai, kuri pēc pašu lūgumiem /zinām mēs to paša lūgumu/, cits citu apsteidzot, steidzas atstāt savus amatus, un brīnos par iepriekšējā režīma darboņu verdziskumu, kas slavina jauno valdību. Senators Gubens arī tur bāzās ar sveicienu. Esmu nesaprašanā, kā vadonis turpina parakstīt likumus, kas iznīcina viņa lolojumu un atgriež atpakaļ pie tās kārtības, kuru viņš likvidēja. [..] Daudz kas, protams, tiks uzzināts un noskaidrosies vēlāk. Taču patlaban apbrīnojami, kādu tempu gūst sovjetizācija – visi aizgūtnēm steidzas «noskūpstīt rociņu» jaunajam kungam. [..] Daudz kas jau tika pārāk pārkārtots. [..] psiholoģiski teroram nav bailes no reakcijas un restaurācijas ar iespējamu atbildību par izdarīto. Tagad varas sagrābēji, noziedznieki, paši ir kļuvuši par varu un par kādu varu – nesagraujami pārliecinātu par sevi, savu stingrumu un nesatricināmo spēku. Vienmēr tā ir bijis, ka laupītāju banda dur pa labi un pa kreisi, lai tiktu vaļā no saviem vajātājiem un lai sasaistītu savu bandu ar savstarpējo atbildību, sūta savu līdzzinātāju nolaist asintiņas, lai nelietis neaizietu, un saistītos ar visiem līdzdalībā... Tagad kreisie nebaidās ne no kāda naidnieka, viņi vienkārši viņu ignorē.»⁸⁰

P. Jakobi rakstītais liecina par dziļu neizpratni, kādēļ dažās dienās tik viegli sabruka Latvijas brīvvalsts. Raksta autora ieskatā P. Jakobi nepārprotami ir jāuzskata par lojālu suverēnai Latvijas valstij, par ko liecina arī P. Jakobi sniegtās atbildes noprotināšanas laikā un tiesas priekšā.

Drīz pēc tam, 1940. gada 5. augustā Iekšlietu ministrijas Valsts drošības pārvaldes izmeklēšanas nodaļas izmeklētājs⁸¹ V. Virza (precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast) izdeva rīkojumu par P. Jakobi arestēšanu un kratīšanas veikšanu viņa dzīvesvietas adresē Rīgā, Lenču ielā 2–29.⁸² Aizturēšanas brīdī P. Jakobi bija 63 gadus vecs pensionārs. V. Virza rīkojumā norādīja, ka viņš esot konstatējis, ka P. Jakobi iepriekš bijis juristkonsults Latvijas Tieslietu ministrijā, kā arī aktīvs emigrējošo personu organizāciju dalībnieks. 1940. gada 12. augustā Iekšlietu ministrijas Valsts

⁷⁹ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lieta nr. 7401, 101. lpp.

⁸⁰ Turpat, 103. lpp.

⁸¹ Krievu val. – Министерство внутренних дел Следователь след. части Управления государств. безопасности.

⁸² Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lieta nr. 7401, 1. lpp.

drošības pārvaldes izmeklēšanas daļas izmeklētājs Dupļevskis (precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast) pieņēma lēmumu par atkārtotu kratīšanas veikšanu, jo P. Jakobi līdz pat

«šim brīdim skaitījies baltgvardes izdevuma «Dļa Vas» (Для Вас⁸³) loceklis»⁸⁴.

Kratīšana tika veikta 16. augustā. Interesanti, ka tās laikā no Jakobi dzīvesvietas tika izņemtas šādas lietas:

«1) rakstāmmašīna «Ideal» ar krievu alfabētu, 2) 1. sainītis ar vecu naudu; 3) 9 sudraba ēdamkarotes 2 sudraba dakšiņas, 2 naži, 2 sudraba krūzītes, 3) 3 saiņi ar dažādām grāmatām»⁸⁵.

P. Jakobi meita Zinaīda Jakobi (Зинаида Петровна Якоби, 1908-1995) bija paspējusi pēc P. Jakobi lūguma iznest no mājas P. Jakobi dienasgrāmatas, kas netika atrastas jau pirmās kratīšanas laikā. Lai gan P. Jakobi bija lūdzis tās saglabāt, tomēr, izlasot tās, Z. Jakobi, konstatējot, ka P. Jakobi velta ļoti skarbu kritiku Padomju Savienībai un tās sistēmai, ar nožēlu izlēma dienasgrāmatas sadedzināt.⁸⁶

1940. gada 27. augustā tika pieņemts lēmums par «piesardzības līdzekļa izvēlēšanos»⁸⁷, kurā norādīts, ka P. Jakobi tiek turēts aizdomās par Krievijas Padomju Federatīvās Sociālās Republikas (turpmāk – KPFSR) Kriminālkodeksa⁸⁸ 58.4 panta «Palīdzības sniegšana starptautiskajai buržuāzijai» un 58.10. panta «Kontrevolūcionāra aģitācija un propaganda» izdarīšanu, piemērojot P. Jakobi turēšanu «apsardzībā»

Kā konstatējams no citiem nopratināšanas protokoliem, izmeklētājus interesēja arī P. Jakobi darbība tiesu sistēmā pirms emigrēšanas uz Rīgu, visticamāk, vēloties inkriminēt P. Jakobi arī politisko tiesas procesu rīkošanu pret boļševikiem. P. Jakobi gan vairākkārt norādīja, ka šādos procesos iesaistīts nebija.⁸⁹

P. Jakobi tika pratināts vēl vairākas reizes gan 1940. gada 24. septembrī, gan 1940. gada 25. septembrī, cenšoties sīki izziņāt informāciju ne tikai par P. Jakobi juridisko un literāro darbību, bet arī iesaisti dažādās organizācijās un šo organizāciju biedru darbību.

1940. gada 25. oktobra nopratināšanā, atbildot uz izmeklētāja uzdoto jautājumu par to, vai viņš atzīst savu vainu, P. Jakobi atbildēja, ka uzskata sevi par vainīgu tikai apsūdzības faktiskajā daļā un norādīja,

---

⁸³ Tulk. no krievu val. – jums.

⁸⁴ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 10. lpp.

⁸⁵ Turpat, 12. lpp.

⁸⁶ Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014., с 15.

⁸⁷ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 2. lpp.

⁸⁸ KPFSR Kriminālkodekss: ar pārgrozījumiem līdz 1940. gada 15. novembrim. Oficiālais teksts ar pielikumiem un sistematizētiem materiāliem pantu kārtībā. Rīga: Latvijas PSR Tieslietu Tautas Komisariāts, 1940.

⁸⁹ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 27. lpp.

ka viņš ir klasiskās doktrīnas jurists, un līdz ar to neatzīst inkriminēto noziedzīgo nodarījumu juridisko pusi. Proti, viņš uzsvēra, ka šādu likuma normu piemērošana var būt iespējama tikai sākot ar 1940. gada 5. augustu, kad Latvija faktiski un juridiski kļuva par daļu no Padomju Sociālistisko Republiku savienības. Līdz šim datumam, kā norādīja P. Jakobi gan nopratināšanas protokolā, gan arī vēlāk tiesā, visas darbības jāskata atbilstoši Latvijā kā suverēnā valstī tajā brīdī vēl neatceltā kriminālprocesa kārtībai.⁹⁰ Atbilde liecina, ka pašam P. Jakobi nebija nekādu šaubu par Latvijas Republikas kā suverēnas valsts legimitāti, kuras pilsonis viņš turklāt bija.

Izziņa tika pabeigta 1940. gada 25. novembrī, mazliet vairāk kā divus mēnešus pēc P. Jakobi apcietināšanas, protams, konstatējot P. Jakobi vainu inkriminētajos noziegumos.⁹¹

Pēc P. Jakobi liecībām it kā

«atmaskoti arī V. V. Galkins, O. E. Jakobi, G. P. Tolstojs, R. M. Zīle un vēl 15 citi cilvēki, kuri veda aktīvu cīņu pret Padomju savienību»⁹²

Tomēr krimināllietas materiālu analīze liecina, ka šāds secinājums ir mazākais pārspīlēts – P. Jakobi nevienu nedenuncēja. Vēl jo vairāk tas skaidri norādīts 1940. gada 4. novembra memorandā, proti, uz jautājumu

«vai notiesāto var vervēt un ja jā, tad kādam darbam»

atbilde tika norādīta:

«nē, tāpēc, ka pēc savas pārlicības un uzskatiem bija monarhists un no savervēšanas atteiksies un uz to neies»⁹³.

P. Jakobi apsūdzībā bija norādīts:

«Uz izklāstītā pamata tiek apsūdzēts: Jakobi Pjotrs Nikolajevičs, 1877. dz. g., dzimis pils. Ļeņingrada, pirms aizturēšanas valdošā senāta senators [?], Rīgas apgabaltiesas prokurors, bet vēlāk, pēc revolūcijas tieslietu ministrijas darbinieks Latvijā līdz 1936. g. Pašlaik pensionārs. Dzīvoja pils. Rīga Liendoves ielā, 2., dz. 29, – par to, ka veda aktīvu cīņu pret Pad. Savienību, uzstājoties sapulcēs ar ziņojumiem, bet iespieddarbā ar antipadomju rakstura rakstiem, dzejoļiem un brošūrām, t. i. KPFSR KL 58.4 un 58.10. p. paredzētajā noziegumā.»⁹⁴

---

⁹⁰ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 47. lpp.

⁹¹ Turpat, 52. lpp.

⁹² Turpat, 51. lpp.

⁹³ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, u/l, 3. lpp.

⁹⁴ [Oriģ.] «На основании изложенного обвиняется: Якоби Петр Николаевич, 1877 г. р., ур. г. Ленинграда, до ареста сенатор правительствующего сената, прокурор Рижского окружного суда, а затем, после

1940. gada 14. decembrī lieta tika nodota tiesai un 21. decembrī notika tiesas sagatavošanās sēde, kur lietu izskatīja slēgtā sēdē bez apsūdzības uzturētāja un aizstāvja piedalīšanās.⁹⁵ Jau 1940. gada 28. decembrī norisinājās Baltijas Īpašā kara apgabala Kara tiesas⁹⁶ slēgta tiesas sēde, kurā tiesas sastāvā bija – prezidējošā Otrā ranga Kara jurists Murašins (Председательствующего Военный юрист 2 ранга Мурашин, precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast) ar tiesnešiem Otrā ranga Kara jurists Nosovu (Военный юрист 2 ранга Носов, precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast) un majors Hrustaļevu (Майор Хрусталеv, precīzākas ziņas raksta autoram neizdevās atrast). Šī tiesas sēde notika bez apsūdzības uzturētāja un aizstāvja piedalīšanās.

P. Jakobi, iespējams, cenšoties pēc iespējas norobežoties no K. Ulmaņa autoritārā režīma, tiesā sniedza nepatiesu liecību, ka ir strādājis Latvijas Tieslietu ministrijā no 1920. gada līdz 1934. gadam, atzina savu «vainu» un sevi par pārliecinātu monarhistu, vienlaicīgi uzsvērot likuma atpakaļvērsta spēka piemērošanas neiespējamību.

Tiesas sēdes laikā, uz tiesas jautājumu, vai P. Jakobi kā nacionālistu netracināja [oriģ. – коробило – tulk. no krievu val. kratīja] pieņemt Latvijas pavalstniecību. P. Jakobi atbildēja kodolīgi «man bija nepatīkami»⁹⁷, neprecizējot, kas viņam bija nepatīkami, iespējams, – izpratne, ka viņš nekad vairs nebūs Krievijas Impērijas pavalstnieks. Tomēr P. Jakobi nepazemoja nedz Latvijas valsti, nedz sevi. Iespējams P. Jakobi cīnījās par savu dzīvību, diplomātiski atbildot noprotinātājiem it kā vēlamajā virzienā. Tiesas laikā viņš apgalvoja:

«nenoliedzu, biju piedalījies kā kontrrevolucionārs, bet praktiskas darbības īpaši pret padomju varu netika izdarītas»⁹⁸.

Izmantojot tiesības uz pēdējo vārdu, P. Jakobi iespējams centās noskaņot tiesu sev labvēlīgi, it kā pat «glaimojot» padomju varai:

«Jums ir dotas tiesības ne tikai sodīt, bet arī būt žēlsirdīgiem. Es, būdams diženā izgudrotāja JAKOBI mazmazdēls, varēju repatriēties uz Vāciju un nepārprotami tiktu tur pieņemts, taču es to neesmu izdarījis – paliku Rīgā, vēloties redzēt Padomju varu. Es lūdzu ņemt vērā VIŠINSKA vārdus, kurš apgalvoja, ka Padomju vara neatriebjas, bet gan audzina. Uzskatot, ka mani antipadomju publicējumi

---

революции сотрудник министерства юстиции в Латвии до 1936 г. В настоящее время пенсионер. Проживал в г. Риге, по Лендове ул. д. 2, кв. 29, – в том, что вел активную борьбу против Сов. Союза, выступая на собраниях с докладами, а впечатли со статьями, стихотворениями и брошюрами антисоветского содержания, т. е. в преступлении, предусмотренном ст. 58 п. п. 4 и 10 УК РСФСР.»

⁹⁵ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 55. lpp.

⁹⁶ Krievu val. – Военный Трибунал Прибалтийского Особого Военного Округа.

⁹⁷ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 58. lpp.

⁹⁸ Turpat.

noilguma dēļ ir pagātne un lielu ļaunumu Padomju varai nav nodarījuši, tāpēc pareizi būtu lietu pret mani izbeigt, šo faktu es uzskatītu par augstāko taisnīgumu..»⁹⁹

Tomēr jāatceras, ka pastāv šaubas par jebkādu ierakstu pilnīgu autentiskumu represīvo tiesu iestāžu sēžu protokolos.

Tiesas spriedums gan bija bargs. Par spīti P. Jakobi cienījamajam vecumam un ārsta izziņai, ka viņš ir nederīgs fiziskam darbam¹⁰⁰, tiesa piesprieda viņam izsūtījumu uz labošanas darbu nometni uz 10 gadiem, politisko tiesību atņemšanu uz 5 gadiem un visas mantas konfiskāciju.¹⁰¹

1941. gada 3. maijā P. Jakobi tika nosūtīts uz Kotlasu, Arhangeļskas apgabalā. Drīz pēc tam P. Jakobi nomira. Nāves iemesls – sirdstrieka. Taču par P. Jakobi nāves iestāšanās brīdi vēl aizvien skaidrības nav, dažos dokumentos norādīts 1941. gada 23. augusts, savukārt citos – 1941. gada 26. augusts.¹⁰²

Tomēr P. Jakobi līdz pēdējam bija pašcieņas pilns cilvēks un burtiskā nozīmē nenolieca galvu represētāju priekšā. Atmiņās par P. Jakobi rakstīts, ka ieslodzīto etapēšanas laikā, kad visiem tika dota pavēle nomesties ceļos, lai viņus varētu pārskaitīt «pēc galviņām», P. Jakobi bija vienīgais, kas palika stāvēt kājās. Uz konvoja jautājumu, kāpēc nav izpildījis prasību, viņš esot drosmīgi atbildējis – uz ceļiem viņš stāv tikai baznīcā, Dieva priekšā.¹⁰³

Latvijai bija gods, ka viņai kalpoja krievu emigrants Pjotrs Jakobi, kurš ne tikai vārdos, bet arī darbos pierādīja sevi gan kā lielisku savas jomas profesionāli, gan arī kā krietnu un drosmīgu cilvēku.

Kopsavilkums

1. Pjotrs Jakobi kā kvalificēts un profesionāls jurists, aktīvi iesaistījās krimināltiesību un kriminālprocesa normatīvo aktu izstrādē un pilnveidē, tai skaitā, bija 1933. gada Sodu likumu līdzautors. Attīstot juridisko domu, P. Jakobi publicēja vairākus rakstus un pētījumus kā latviešu, tā arī krievu valodās. P. Jakobi darbs vērtējams kā nozīmīgs ieguldījums gan Latvijas Republikas normatīvo aktu izveidē, gan arī visdažādāko juridisko jautājumu pētniecībā.

---

⁹⁹ [Oriģ.] Вам дано право не только судить, но и быть милостливыми. Я являясь правнуком великого изобретателя ЯКОБИ имел возможность репатриировать в Германию и бесспорно был бы принят, но я этого не сделал – остался в Риге, желая видеть Советскую власть. Я прошу принять во внимание слова ВЫШИНСКОГО, который заявлял, что Советская власть не мстит, а воспитывает. Полагая, что мои антисоветские издания являются давностью и большого вреда Советской власти не принесли, поэтому правильно было дело в отношении меня производством прекратить, этот факт я бы считал высшей справедливостью. Sk. Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 59. lpp.

¹⁰⁰ Latvijas Valsts arhīvs. Fonda nr. 1986, Apr. nr. 2., Lietas nr. 7401, 53a. lpp.

¹⁰¹ Turpat, 60. lpp.

¹⁰² Флам Л. Правовед П.Н. Якоби и его семья. Воспоминания. Москва: Русский путь, 2014, с 165.

¹⁰³ Ibid, с 17.

2. Pjotrs Jakobi bija liberāls konstitucionālās monarhijas atbalstītājs, izceļot monarhijas plusus, tomēr noliedzot patvaļu un atbalstot neveiksmīga monarha likumīgu atcelšanu. P. Jakobi bija klaji negatīvi noskaņots pret padomju varu un boļševikiem, jo uzskatīja to kā vērsanos pret inteligenci un cilvēku personību, varu atdodot kolektīvismam, kas pats par sevi ir neapdāvināts un stagnējošs sabiedrības vairākums, kas cenšas noniecināt indivīdus, kurš izceļas ar savu personību, prātu vai citām īpašībām.
3. Pjotrs Jakobi aktīvi iesaistījās dažādu krievu organizāciju darbībā, veica literāro darbību, rakstot dzejoļus, brošūras, monogrāfijas, rakstus dažādos izdevumos un vadot avīzi. Pjotrs Jakobi asi vērsās arī pret pasivitāti sabiedrībā. Viņš uzskatīja, ka viss ir jādara pašam un nav jāgaida, kad to izdarīs cits, pašam jāiestājas par savām tiesībām, pašam jāaizstāv savi uzskati.
4. Par saviem uzskatiem un darbību Pjotrs Jakobi tika apsūdzēts un notiesāts. Līdz pēdējam P. Jakobi, būdams jurists, centās skaidrot savu pozīciju un aizstāvēt savas tiesības. Raksta autors saprot un nenosoda P. Jakobi, kurš, saprotot, kas viņam draud, centās glābt savu dzīvību, tajā pašā laikā P. Jakobi nespēja pilnībā atteikties no saviem uzskatiem un drosmīgi stājās padomju varas izmeklēšanas, tiesas un visbeidzot sadomazohistisku kompleksu mākto GULAGA¹⁰⁴ konvojieru priekšā.
5. Pjotrs Jakobi bija viens no tā laika gara aristokrātiem, kurus nežēlīgi iznīcināja padomju vara, kas balstījās uz psihodēlisku lumpeņu pieeju cilvēku eksistenciāliem jautājumiem, tai skaitā, tiesībām.

---

¹⁰⁴ Krievu val. – ГУЛАГ – Главное управление исправительно-трудовых лагерей и колоний, tulk. – Labošanas darbu nometņu un koloniju galvenā pārvalde.